

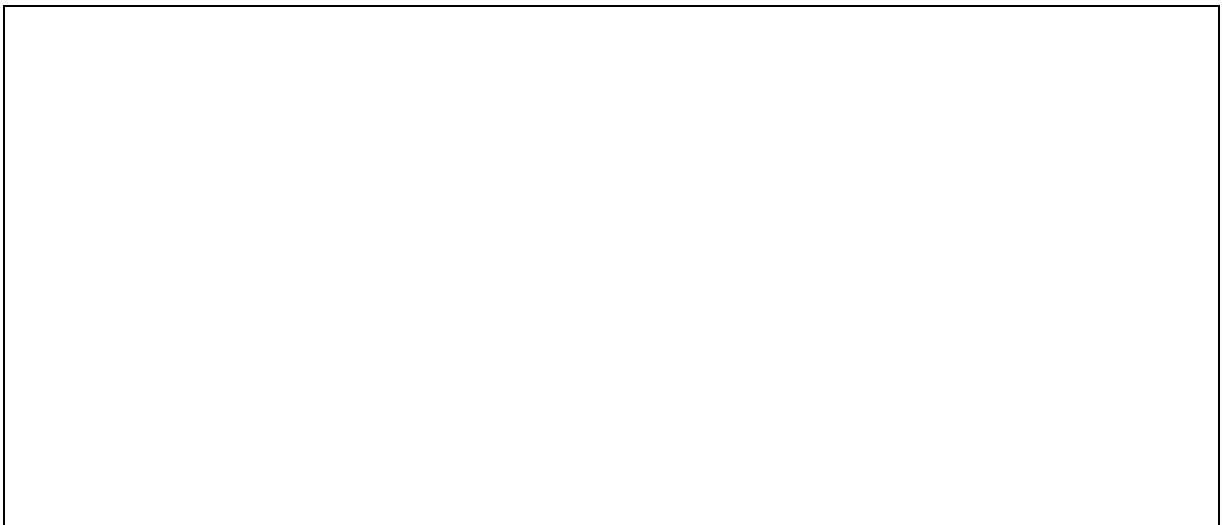
Mladi za napredek Maribora 2013

30. srečanje

**PRIMERJAVA FRAZEMOV O ŽIVALIH IN RASTLINAH V SLOVENŠČINI,
SLOVAŠČINI IN UKRAJINŠČINI**

Področje: slovenski jezik

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2013

Kazalo

Povzetek	3
Zahvala	4
Evropske jezikovne družine	5, 6
Kaj so primere in pregovori	7
Splošno o frazemih in frazeologiji	8, 9
Predstavitev poteka dela.....	10
PRIMERJAVA FRAZEMOV	
Frazemi o živalih	
Primere ali komparacije	11 - 34
Izbrani pregovori in rekla.....	35 - 36
Frazemi o rastlinah	
Primere ali komparacije	37 -38
Izbrani pregovori in rekla	39
Analiza podatkov	40-42
Viri in literatura	43
Priloge	44 - 45

POVZETEK

Naši predniki so bili poljedelci in živinorejci. Živali in rastline so bile nepogrešljiv del njihovega vsakdanjika. Na podlagi dolgotrajnega opazovanja so njihovo obnašanje, značilnosti in navade strnili v večne modrosti, ki še danes zabelijo našo govorico. Pa ne samo našo, ampak tudi govorico drugih narodov.

S proučevanjem pisnih virov in metodo primerjave rekel in rečenic o živalih in rastlinah v treh različnih slovanskih jezikih sva potrdila najino domnevo, da je med slovenščino, slovaščino in ukrajinščino veliko istih ali zelo podobnih frazemov, ki največkrat opozarjajo na človeške napake in slabosti in so hkrati dokaz sorodnosti med različnimi slovanskimi jeziki.

Z raziskovalno nalogo sva razširila in poglobila svoje znanje o frazemih in spoznala, da je sorodnost med temi tremi jeziki še večja, kot sva pričakovala.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujeva gospe Iveti Slichtovi in gospe Kateryni Sáliva za nesebično pomoč pri iskanju in zbiranju frazemov v slovaškem in ukrajinskem jeziku. Brez njune pomoči te raziskovalne naloge sploh ne bi bilo.

Razpredelnica slovanskih jezikov:

VZHODNI	ZAHODNI	JUŽNI
ruski	poljski	slovenski
beloruski	češki	hrvaški/ srbski/ bošnjaški
ukrajinski	slovaški	makedonski
	lužiškosrbski	bolgarski

Seveda v trditev, da so slovanski jeziki med seboj sorodni, ne dvomiva. Naju je za raziskovalno nalogo spodbudila misel Tomislava Radića, ki je v Uvodu knjige VOX POPULI na strani 8 zapisal:

»Če pravimo o aforizmih, da so duhovni otroci znanih staršev, lahko pregovore imenujemo duhovne otroke neznanih staršev. In kolikor bistrejši je tak otrok, toliko večje so možnosti, da ga kdo posvoji. Zato ni nenavadno, da ima veliko narodov enake in podobne pregovore, in kolikor bližji so si, toliko več imajo takih pregovorov. Lahko bi rekli, da sosednjim narodom ni nič bolj skupno kot njihovi pregovori.«

Naju je bolj zanimalo, kako je **s primerami ali komparacijami. Najina hipoteza je, da je istih/podobnih primer , v katerih so omenjene živali in rastline, še več kot pregovorov in rekov.** Kot pregovori in reki so tudi primere z živalmi ali rastlinami pomemben del ljudskega slovstva vseh slovanskih narodov. Zakaj? Ker so bile živali in rastline že od nekdaj nepogrešljiv del življenja naših prednikov, saj so se dolgo časa preživljali s poljedelstvom in živinorejo in bili torej v nenehnem stiku z njimi. Tako kot se v pregovorih skrivajo tehtni življenjski nauki, modrosti, izkušnje in morale norme, primere najpogosteje kritizirajo človeške napake in slabosti. Hkrati pa želiva dokazati tudi hipotezo, da so nekatere primere edinstvene/tipične za posamezne narode. **Najina naslednja hipoteza je, da je največ istih primer pri tistih živalih, ki jih je človek najprej udomačil (npr.: konj, krava, mačka, pes). Prav tako meniva, da bodo slovaški frazemi sorodnejši slovenskim kot ukrajinski zaradi načina življenja, geografske lege ...**

Za potrditev hipotez sva s pomočjo mentorice izbrala tri različne slovanske jezike: **slovenskega** (južni slovanski), **slovaškega** (zahodni slovanski) **in ukrajinskega** (vzhodni slovanski).

Seveda ne znava ne slovaško ne ukrajinsko, a ker so nama pomoč pri delu obljubili **ga. Iveta Slichtová** iz slovaškega mesta Zvolen (učiteljica slovaščine na OŠ, s katero že več let partnersko sodelujemo na različnih področjih od kulture do športa) in **ga. Kateryna Sáliva** (dobra znanka najine mentorice) iz ukrajinskega mesta Krivoj Rog (КривийРіг / KryvyjRih), sva začela izpisovati/zbirati najpogostejše slovenske primere. Tabele z izbranimi primerami in izbor pregovorov ter rekov sva potem s pomočjo mentorice po elektronski pošti poslala omenjenima osebam, ki sta dopolnili tabele z njihovimi primerami oz. pregovori. Seveda sva za medsebojno sporazumevanje morala uporabiti tuji jezik, in sicer nemščino pri gospe Slichtovi in angleščino pri gospe Sáliva. Ker Ukrajinci pišejo v cirilici, ki je nama povsem tuja, smo se s pomočjo mentorice dogovorili, da bo ga. Sáliva ukrajinske modrosti zapisala skoraj že fonetično v latinici. Kot prilogo nalogi predstavlja del modrosti v cirilici. Zbrane podatke sva potem analizirala in glavne ugotovitve predstavlja v zaključku.

KAJ SO PRIMERE? KAJ SO PREGOVORI?

Za primero je v leksikonu Literatura (izdala CZ) na strani 114 naslednja razlaga:

Komparacija (lat.), *primera*, temelji na ugotavljanju podobnosti, skupne lastnosti (≠tertium comparationis) med dvema členoma (podstavo in podobo), ki sta povezana z veznikom *ko*, *kot*, *kakor*; npr.: »In bol divjala je kot stekel pes.« (Pavel Golia)

Podobna razlaga je tudi v priročniku Književnost (založništvo Jutro). Avtorica ga. Mojca Honzak na strani 103 razloži:

Primera ali **komparacija** primerja dve stvari, pojava zaradi neke skupne lastnosti, ki zares obstaja ali pa se tako zdi ustvarjalcu. Največkrat so v pomoč vezniki *ko*, *kot*, *kakor*.

Že Cervantes je zapisal: »Pregovor je kratka misel, ki sloni na dolgi izkušnji.«

Pregovor je v leksikonu Literatura (izdala CZ) na strani 192 razložen tako:

Pregovor, izkustveno življenjsko pravilo, stavek, izrek, nastalo večidel med ljudstvom, sporočeno po ustnem izročilu, del ljudskega slovstva; že pri Grkih zbirke pregovorov, pri Slovencih sta jih izdala F. Kocbek in I. Šašelj.

Ali: **Pregovor**, jedrnato, s prisposobo, pogosto dovtipno izražena življenjska modrost, nastala med ljudstvom (npr.: Molk je zlato.). (Leksikon CZ, 1994, str. 848)

Ali: **Pregovor** – zlasti med ljudstvom razširjena kratka didaktična knjiž. vrsta, po navadi enostavčna, ritmizirana/verzificirana, celo rimana; izraža tehten življenjski nauk, modrost, izkušnjo, kakšen moralni pouk, najraje z učinkovito primero. Poučnost/vzgojnost jo zvečine loči od aforizma; poleg tega pregovor izraža večgeneracijsko potrjene izkušnje, aforizem pa je zvečine trenutna avtorska domislica, čeprav kot takšna bržkone osnova za p. – pogosto rabljen v retoriki, že antični; številne zbirke, že za baroka so štejele do 20. 000 primerkov, pri nas O. Gutschmann v slovnici 1777, v posebnih zbirkah pa F. Kocbek 1887, Šašelj in Kocbek 1934 (s predgovorom V. Čajkanovića), E. Bojc 1974 (s predgovorom in ustrezno slov. bibliografijo).

Prim.: E. Bojc, Naša ljudska modrost v pregovorih in rekih, JiS XVII/1971 -2; isti, Slov. pregovori in reki 1974, idr. (Vzeto iz knjige Mala literarna teorija, str. 301)

KAJ JE FRAZEOLOGIJA? KAJ SO FRAZEMI?

S pojmom frazem in frazeologija sva se seznanila že v 6. razredu. Takrat sva se naučila, da je frazeologija izražanje v podobah in da frazemov, stalnih besednih zvez, nikoli ne razumemo dobesedno, ampak v prenesenem pomenu. Raba nekaterih stalnih besednih zvez je že tako udomačena, da se tega sploh ne zavedamo in frazeme razumemo brez dodatne razlage, npr.:

- držati jezik za zobmi = molčati,
- skočiti si v lase = stepsti se,
- liti kot iz škafa = močno deževati.

Frazeologija sodi v območje besedoslovja. Je jezikoslovna veda, ki raziskuje formalno strukturo, pomen in skladenjsko vlogo stalnih besednih zvez - zvez s prenesenim pomenom. Stalna besedna zveza je le nadpomenka konotativnih ali frazeoloških besednih zvez in nekonotativnih terminoloških ali nefrazeoloških besednih zvez. Konotativne besedne zveze so tiste, s katerimi se ukvarja frazeologija.

Konotativne besedne zveze imajo za razliko od nekonotativnih čustven prizvok, nekonotativne pa so bolj strokovne. **Med konotativne besedne zveze sodijo rekla in rečenice, ki se dalje delijo na primere, prilike, pregovore, reke, izreke. Midva sva se posvetila le primeram.**

Slovensko frazeologijo delimo na tradicionalno in sodobno. Tradicionalna zajema predvsem pregovore in reke, sodobna pa še vse drugo.

Tradicionalna frazeologija na Slovenskem nam je dala nekaj zbirk pregovorov, kot so; Pregovori in reki na Slovenskem Etbina Bojca (1980), Kocbekovi Slovenski reki, pregovori in prilike (1934), Ljudsko modrost: pregovori, domislice in reki Stanka Preka (1982), Človek v zrcalu pregovorov Mirka Horvata (1983), Pregovori – življenjske resnice Marije Makarovič (1975).

Sodobna frazeologija pa, kot sva že povedala, zajema vse oblike konotativnih, frazeoloških besednih zvez. Njeni raziskovalci so: Jože Toporišič, Erika Kržišnik, Janez Keber, Matej Rode, Irena Stramljič Breznik, Nataša Jakop, Polona Gantar, Ada Vidovič – Muha, Tomo Korošec in drugi.

Dolgo je veljalo, da slovenščina sploh nima frazeološkega slovarja. Nekateri frazemi so bili navedeni v Slovarju slovenskega knjižnega jezika v frazeološkem gnezdu. Veliko frazemov, vendar le živalskih, je moč najti v Kebrovih Živalih v prisposodobah 1 in 2 (1996, 1998). Kasneje je Keber objavil še Frazeološki slovar slovenskega jezika, ki pa je bil deležen mnogih kritik. **Leta 2011** smo Slovenci dobili svoj frazeološki slovar **Slovar slovenskih frazemov** Janeza Kebra.

Glavni motiv frazeologije je frazem, za katerega je značilna stalnost oblike in pomena, neizpeljivost pomena iz sestavin, reproduciranost in konotativnost.

Je večbeseden, kar pomeni, da sta zanj potrebni vsaj dve besedi. **Pomen je stalen**, oblika pa niha zaradi vključevanja v sobesedilo, nastaja več variant, zato lahko govorimo o **stalni spremljivosti frazemov**. Reproduciranost pomeni, da jih sami ne tvorimo, temveč se jih moramo naučiti, priklicati iz spomina. Pravimo jim »sol jezika«, saj začinijo jezik, da je zanimivejši, pristen in izviren. Frazemi so **ekspresivna** besedna sredstva, a niso rezervirani samo za rabo v umetnostnih besedilih, ampak so znak živosti jezika tudi v neumetnostnih besedilih: publicističnih, poljudno znanstvenih in praktično sporazumevalnih. V vsakdanjem sporazumevanju je raba frazemov pogostejša v čustveno obarvani govorici.

Frazeologija v ožjem smislu preučuje frazeme in njihove pomene, v širšem smislu pa tudi funkcijske glagolske zveze, pregovore, krilatice, citate in slogane.

V preteklosti poimenovanje frazeološke enote ni bilo enotno. Uporabljala so se poimenovanja: frazeologem, frazeologizem, idiom, stalna besedna zveza, stalno reklo, fraza in frazem, ta termin se uporablja še danes. Po mnenju ga. Kržišnik je izraz fraza neprimeren, ker je sopomenka za besedo puhlica. Tudi v SSKJ najdemo na strani 653 naslednjo razlago: »Besedna zveza, ki zaradi pogoste nepristne rabe izgubi svojo vsebinsko vrednost, puhlica.« Frazeološki izraz pa seveda še zdaleč ni puhlica!

Tudi za šolsko rabo podomačeni izraz stalna besedna zveza je zavajajoč, ker bi lahko razumeli, da so frazemi le besedne zveze, ne pa tudi stavčne tvorbe.

Frazeologija kot jezikoslovna veda doživlja vedno večje zanimanje, frazemi pa postajajo priljubljenejši za raziskovanje. Pojavlja se vpliv angleščine, raba neknjižne frazeologije in izraba prenovitev.

Frazeme delimo v dve veliki skupini, to sta: **rekla in rečenice**.

Rekla so konotativne besedne zveze, ki imajo glagol v nedoločniku ali pa ga sploh nimajo. Razlagamo jih z nedoločniki. Rekla se delijo na primere, ki so lahko zapisane v nedoločniku in vsebujejo veznik kot, kakor, ko (biti len kot trot – biti zelo len) in druge besedne zveze, ki vsebujejo glagol v nedoločniku, te pa se delijo na tiste z glagolom »biti« (biti trot – biti len, živeti na račun drugih, biti neumen), ki človeka, na katerega se nanašajo z vsemi lastnostmi osebk izpostavljenega v frazemu, opisujejo, rekla z glagolom različnim od glagola biti (delati iz miši slona – pretiravati), ki opisujejo stanje, dogajanje ali dejanje in tiste brez glagola (labodji spev).

Rečenice imajo posebno glagolsko obliko, ki jo določa osebek. Nemogoče jih je razlagati z nedoločnikom. Delijo se na pregovorne in nepregovorne. Pregovor je zgornja meja med frazemom in besedilom, je lahko samostojna poved ali ne. V poved jo postavimo v prvotni obliki, le malo jo spremenimo po potrebi za ujemanje s sobesedilom, za razliko od primere, ki ji iz slovarske oblike glagol v nedoločniku spremenimo v osebno glagolsko obliko, ki jo določa osebek sobesedila. Nepregovorne rečenice so pa frazemi, ki sicer vsebujejo povedek, le da sami ne vsebujejo vseh potrebnih stavčnih členov za smiselno tvorbo povedi (jezik miga komu), ki jih pa mora v povedi določiti sobesedilo.

Frazem seveda ni popolnoma nespremenljiv, sicer bi ga v besedilu morali uporabljati samo kot citat, kar pa ne drži. Deloma lahko spremenimo obliko besed zaradi rabe, in sicer:

- spremenimo osebo: pustim, pustiš, pusti ... na cedilu;
- spremenimo čas: mlati, mlatil je ... prazno slamo;
- spremenimo naklon: pustil je na cedil, pustil bi na cedilu;
- spremenimo sklon: boljša polovica, boljše polovice ...

POTEK DELA

Najino delo se je začelo s proučevanjem pisnih virov. Po abecednem redu sva začela v tabele izpisovati frazeme, v katerih je bila omenjena žival ali rastlina, in njihov preneseni pomen. Bilo jih je več, kot sva na začetku pričakovala, zato sva se po posvetu z mentorico odločila, da ne bova uporabila vseh, ker sva bila odvisna od zunanje pomoči in nisva želela preveč obremeniti ga. Slichtove in Sálive. Vsak frazem je bilo potrebno tudi prevesti v nemščino ali angleščino. Zavedava se, da se je zaradi tega kaj »izgubilo s prevodom«, a vseeno misliva, da je bistvo ostalo in da so najine ugotovitve realne. Kjer se preneseni pomen povsem ujema z našim, ga v tabeli nisva ponovno zapisala.

Področje najinega raziskovanja so bile primere ali komparacije, a sva dodala še izbor rečenic, ker naju je zanimalo, če se naši najpogosteje uporabljeni pregovori in reki pojavljajo tudi v slovaščini oz. ukrajiniščini.

Ko sva zbrala vse podatke, sva jih medsebojno primerjala in spoznanja predstavila v besedi in sliki s pomočjo tabele.

Z raziskovalno nalogo sva razširila in poglobila svoje znanje o frazemih, hkrati pa sva se lahko ponovno ob konkretnih primerih prepričala o sorodnosti slovanskih jezikov.

PRIMERE ALI KOMPARIJE O ŽIVALIH

BIK

Bik na Slovenskem velja za zelo trmasto, neumno in muhasto žival. Prav tako se je treba zavedati, da so ravno zaradi svoje neumnosti še toliko bolj nevarni in njihov telesni sestav jim to še kako dobro omogoča.

SLOVENSKO	SLOVAŠKO	UKRAJINSKO
Biti močan kot bik. / <i>Biti zelo močan.</i>	Byť silný ako býk.	Silnij jak bijk.
Gledati kot zaboden bik. / <i>Presenečeno, debelo gledati, ko vidimo kaj nepričakovanega.</i>	Pozerať ako nazúrený býk.	
Biti nor kot bik. / <i>Zaradi neumnosti obnašati se neprimerno, celo nevarno in nasilno.</i>	Byť hlúpy ako býk.	
Rjoveti kot bik. / <i>Glasno in neprijetno kričati, spuščati zamolke, čudne glasove.</i>	Ručať ako býk.	Revitij jak bijk.
Riniti kot bik skozi zid/zaprta vrata. / <i>Za vsako ceno skušati doseči nekaj, četudi je to nemogoče.</i>	Íst hlavou proti múru ako býk.	
Spoznati se kot bik na orgle. / <i>Ne spoznati se na nekaj. Enakega pomena kot »španska vas«.</i>		
Biti trmast kot bik. / <i>Vztrajati pri svojem, ne dopuščati in poslušati mnenja drugih, čeprav včasih celo vemo, da nimamo prav.</i>	Byť tvrdohlavý ako býk.	
Zvezati koga kot bika. / <i>Z veliko truda (fizičnega ali psihičnega) nekemu onemogočiti neko dejanje.</i>		
		Zdorovij jak bik. / <i>Biti zdrav kot bik, tj. biti zelo zdrav.</i>

BOLHA

Bolha je človeški zajedalec, ki zagotovo ni zaželen v stanovanju, kamor ga lahko prinesejo večinoma živali. Znana je po svoji nadležnosti in po tem, da lahko glede na svojo telesno višino skoči zelo visoko.

Skakati kot bolha./ Zelo visoko skakati.	Skákat ako blcha.	Skakati jak bloha.
	Byť šťastný ako blcha v kožuchu./ Biti srečna kot je bolha v krznu, tj. zelo srečna.	

ČEBELA in ČMR LJ

Čebele so živali, ki so za človeka življenjsko pomembne. Oprašujejo rastline, ko pijejo njihov nektar iz cvetov, ki ga kasneje izbljuvajo v obliki viskozne, sladke rumene tekočine – medu. Zaradi svoje uporabnosti in nenehne delavnosti veljajo za pridne, marljive delavke, ki organizirano živijo v velikih skupinah. Mnogoštevilna skupina čebel je seveda s prhutanjem svojih kril zelo glasna.

Čmrlj je čebeli podobna žival, ki se sicer prehranjuje enako kot čebela, vendar človek njegovega redkega in neokusnega medu ne izkorišča. Ker je večji od čebele, je tudi v svojem letu glasnejši.

Biti priden kot čebela./ Biti marljiv, delaven, koristen in dober nasploh. Nenehno delati brez odmora.	Byť usilovný ako včielka / včela.	Butij pracovit jak bdjola.
Biti česa kot čebel v panju./Velika množina nekih stvari na enem mestu.	Byť ako včely v úli.	
Brenčati kot čmrlj./Glasno govoriti, nenehno govoriti.	Bručať ako čmeliak.	Žužatij jak djmilj.
Šumeti kot v panju./ Zelo glasno mesto ali prostor, kjer je veliko ljudi, ki govorijo drug čez drugega primerjamo s panjem – prostor, kjer se čebele zbirajo in živijo.		

ČRV

Črv je žival, ki rije skozi zemljo in jo tako rahlja, zato ga imajo vrtnarji radi. Ker nenehno rije in se premika je videti, kot da bi ves čas oziroma delal, od tod tudi primerjanje z delavnostjo črva. Kljub temu pa črv zemljo le preceja oziroma jé.

Delati kot črv./Nenehno delati, <i>opravljati veliko težkega dela brez odmora.</i>		
Goditi se kot črvu v loju./ <i>Dobro se goditi.</i>		

ČUK

Čuk je samec sove. Sove so budne večinoma ponoči, ko lovijo in iščejo hrano. Ko čakajo na plen ali počivajo, imajo izbuljene okrogle oči, kar zgleda, kot bi bile jezne.

Gledati kot čuk./Jezno, mrko <i>gledati.</i>	Pozerať ako kuvik.	
--	---------------------------	--

DIHUR

Dihurji so znani po tem, da v nevarnosti poškropijo sovražnika s smrdljivo tekočino.

Smrdeti kot dihur./ Imeti zelo <i>neprijeten vonj.</i>	Smrdieť ako tchor.	Smrditij jak thir.
	Skryť sa ako tchor do diery./ <i>Skriti se v luknjo kot dihur.</i>	

GOLOB

Golob je simbol miru in ljubezni.

Biti kot (dva) golobčka./ Biti <i>zaljubljen.</i>	Byť ako dva holúbky.	Butij jak dva goluba.
---	-----------------------------	------------------------------

GOS

Gos je domača žival, ki ni znana ravno po svoji pameti. Oglašá se z gaganjem, ki je prav pogosto in spominja na klepetavost nekaterih žensk.

Biti neumen kot gos./ Biti <i>neumen, po navadi v uporabi pri zmerjanju žensk.</i>	Byť hlúpy ako hus.	Butij glupij jak gusak.
--	---------------------------	--------------------------------

JEGULJA

Jegulja je morska žival, podobna kači, ki je znana po svoji izmuzljivosti. Plava tako, da zviija telo – podobno kot kača.

Zvijati se kot jegulja./ Zvijati vse telo, biti gibčen.	Zvíja sa ako úhor.	Vertkij jak vugir.
Izvijati se kot jegulja./Spretno se rešiti težav.		
		Slijzkij jak vugir.
	Byť ako úhor./ Biti kot jegulja, tj. biti zelo gibčen, zmuzljiv.	

KAČA

Kača je žival, ki se je veliko ljudi boji zaradi ugriza, saj je pri mnogih kačah strupen in smrtno nevaren. Velja tudi za nevhvaležno žival, vendar ni dobro znano zakaj.

Biti dolg kot jara kača./Biti dolgotrajen, dolgočasen.	Byť dlhý ako had.	
Skrivati kaj kot kača noge./Nekaj vneto, zavzeto, trdovratno skrivati.	Ovíja sa ako had okolo nohy./ Ovijati se kot kača okoli noge.	
Kakor bi ga kača pičila./ Hitro, energično odreagirati, kadar si presenečen, prestrašen ali razburjen.		Butij mudra jak zmija./ Biti pameten kot kača. Biti moder.
		Butij gijbka jak zmija./ Biti gibčen kot kača. Biti zelo gibčen.

KAMELEON

Kameleon je žival, ki se s spreminjanjem barve zlije z okoljem, da čim manj izstopa, zato ga sovražnik ne opazi in mu ne škoduje.

Spreminjati barve kot kameleon./ Hitro spreminjati značaj, ga prilagajati položaju in priložnosti, v kateri se znajdeš.	Meniť farbu ako chameleon.	Minjati barvij jak hamilijon.
--	-----------------------------------	--------------------------------------

KLOP

Klop je majna žival, ki se drugi prisesa na kožo in se preživlja s tem, da pije kri (v dobesednem pomenu besedne zveze) in se trdno drži, da ga ni moč odstraniti tako zlahka.

Držati se koga ali česa kot klop. / <i>Držati se neke poti do cilja, stremeti za ciljem brez odlašanja, obotavljanja, ne dopustiti, da pride samo po sebi. Lahko tudi, kadar nekdo komu veš čas sledi, ga opazuje pri delu, je rad v njegovi družbi. Možna razlaga je tudi, da se nekdo nečesa res močno drži z rokami in nogami.</i>	Drži sa niekoho ako kliešť.	Prijčepijtjisa jak klop.
Držati se kot klop kože. / <i>Močno se držati.</i>	Drži sa ako kliešť kože.	
		Smrdijtij jak klop. / <i>Smrdeti kot klop, tj. zelo smrdeti.</i>

KOBILICA

Kobilica je žuželka, ki živi v velikih skupinah. Ponazarja veliko množino neke snovi na enem mestu.

Biti česa kot kobilic. / <i>Biti česa veliko na enem mestu.</i>	Je tu toho tak veľa ako kobyliiek.	
		Strikotijtij jak konik. / <i>Čričkati kot kobilica, tj. nenehno govoriti.</i>
Skakati kot kobilica. / <i>Dobro skakati.</i>	Skáče ako koník .	

KOKOŠ

Kokoš je domača žival, ki je poznana po svoji neumnosti. Ker ne ve, kaj bi počela, ves čas hodi sem ter tja in išče hrano, vendar gre zelo zgodaj spat, ker v temi ne vidi.

Biti neumen kot kura./ <i>Biti zelo neumen.</i>	Byť hlúpa ako sliepka.	Butij jak hlupa kurka.
Pisati kot kura./ <i>Raztreseno, grdo pisati, nečitljivo pisati.</i>		Pijsatij jak kurka lapaju.
Biti kot kura brez glave./ <i>Biti zmeden, raztresen.</i>	Byť ako kura bez hlavy.	Butij jak kurka bez golovij.
Bdeti kot koklja./ <i>Preveč skrbeti za neko reč.</i>		
Čepeti/sedeti kot koklja na jajcih./ <i>Sedeti pri miru, ne premakniti se, biti zapečkar.</i>	Sedí ako sliepka na vajciach.	Sijditij jak kurka na jajcah.
Letati kot kura brez glave./ <i>Neustrezno na hitro ukrepati ob nepričakovanem dogodku; neučinkovito ravnati pri reševanju nečesa; brezglavo ukrepati, ukrepanje zaradi ukrepanja; hitro ukrepanje brez učinka.</i>		
	Vajce je múdrejšie ako sliepka./ <i>Jajce je pametnejše kot kokoš, tj. otroci so pametnejši od staršev.</i>	

KOMAR

Komar je žival, ki se prehranjuje z živalsko krvjo. Njegov pik srbi in ko ponoči s piskajočim glasom leta po sobi, ni najbolj zaželen.

Biti nadležen kot komar./ <i>Biti nadležen, tečen, nezaželen zaradi neke lastnosti.</i>	Byť dotieravý /drzý, protivný/ ako komár.	Butij nadojidljivim jak komar.
	Bzučí ako komár./ <i>Brenčati kot komar, tj. preveč govoriti, da si že nadležen.</i>	Dzvenitij jak komar.

KONJ

Konj je domača žival, ki je bila v uporabi za vleko vozov in druga vlečna dela. Je simbol moči, vdanosti in delavnosti. Konji so bili nekoč dragi (in še zdaj so), zato je bil za lastnika veliko vreden in zelo uporaben.

Garati/delati kot konj./ <i>Veliko delati in delati naporna dela brez odmora.</i>	Robiť ako kôň.	Pracovatij jak kinj.
Biti močan kot konj./ <i>Biti zelo močan.</i>	Byť bitý ako kôň.	Butij silnij jak kinj.
Biti zdrav kot konj./ <i>Biti zelo redko bolan, biti večinoma zdrav, redko zboleti.«</i>	Byť zdravý ako kôň.	Zdorovij jak kinj.
Biti len kot fuks./ <i>Biti zelo len. (narečno se beseda fuks uporablja zaničevalno za konja).</i>	Byť lenivý ako kôň.	
Hoditi kot fijakerski konj./ <i>Ubogljivo slediti brez ugovarjanja.</i>	Chodit' ako štajerský kôň.	
Hoditi kot konj./ <i>Glasno stopati.</i>		
	Bije ho ako koňa./ <i>Pretepati koga kot konja, tj zelo pretepati.</i>	

KOZA in KOZEL

Koza je domača žival, ki je znana po muhasti naravi in čudnih glasovih. Kozel je moški predstavnik in pri odraslih samcih se pojavi smrad iz spolnih žlez, ki je našel svoje mesto v mnogih primerah.

Biti nor kot koza. / <i>Biti zelo neumen.</i>		Butij glup jak koza.
Smejati se kot koza./ <i>Smejati se z zelo smešnimi glasovi.</i>	Smeje sa ako koza.	
Iti na kaj kot koza na sol./ <i>Koze imajo zelo rade sol. Pomeni planiti na neko stvar z velikim veseljem.</i>		Bigtij jak koza na silj.
Smrdeti kot kozel./ <i>Imeti neprijeten, zelo intenziven vonj.</i>	Smrdiet' ako cap.	
Skakati kot koza./ <i>Dobro skakati.</i>		Skakati jak koza.
	Byť ako koza na ľade./ <i>Biti kot koza na ledu, tj. zelo neroden.</i>	

KRAVA

Krava je domača žival, ki veliko poje in popije. To njeno lastnost lahko zasledimo v mnogih frazemih.

Piti kot krava./ <i>Veliko, hitro piti.</i>	Piť ako krava.	Pijtij jak korova.
Biti pijan kot krava./ <i>Biti zelo pijan.</i>	Byť opitý ako krava.	
Biti tak, kot da bi te krava polizala./ <i>Imeti poležane lase.</i>	Byť akoby ťa krava olízala.	
Biti tak, kot da bi te iz kravje riti potegnili./ <i>Biti umazan, neurejen, razcapan.</i>	Byť akoby ťa z kravskej riti vytiahli.	
Podati se kot kravi sedlo./ <i>Nekaj, kar je za nekoga neprimerno zaradi neke lastnosti.</i>	Pasuje mu to ako krave sedlo.	Pasuvatij jak korovi sidlo.
Imeti jezik kot krava/ <i>krava rep./</i>	Mať jazyk ako krava/ <i>ako krava chvost.</i>	
Biti debel kot krava./ <i>Zelo debel.</i>	Byť tučný ako krava.	Butij žirna jak korova.
		Butij zdorova jak korova./ <i>Biti zdrav kot krava. Izgledati zdravo, močno.</i>
		Butij jak korova na ljudu./ <i>Biti kot krava na ledu. Biti zelo neroden.</i>

KROKODIL

Krokodil je velik plazilec z velikimi usti, ki jih na soncu široko odpre.

Zehati kot krokodil./ <i>Zehati, ne da bi dali roko pred usta.</i>	Zíva ako krokodíl.	Pozihatij jak krokodil.
---	---------------------------	--------------------------------

KUKAVICA

Kukavica je ptica, ki iz tujih gnezd pomeče jajca in vanje izleže svoja. Pravi lastnik gnezda nato skrbi za njene mladiče, misleč, da so njegovi.

Biti kot kukavica./ <i>Neodgovorna ženska, ki prepusti vzgojo otrok moškemu.</i>	Byť ako kukučka.	Butij jak zozulja.
---	-------------------------	---------------------------

LEV

Lev je bojevita žival, ki brani svoje ozemlje. Imenujemo ga tudi kralj živali.

Biti hraber kot lev./ <i>Biti zelo hraber, pogumen, drzen.</i>	Byť odvážny ako lev.	Butij horobrim jak lev.
Boriti se kot lev./ <i>Boriti se za svoje pravice, na vsak način hoteti doseči svoje cilje.</i>	Biť sa ako lev.	Borotijsja jak lev.
	Byť silný ako lev./ <i>Biti močan kot lev, tj. zelo močan.</i>	Butij silnij jak lev./ <i>Biti močan kot lev, tj. zelo močan.</i>

LISICA

Lisica je žival, ki kmetom pobija kokoši. Pri tem jo le redko ulovijo, saj je zelo iznajdljiva.

Biti zvít kot lisica./ <i>Biti zelo prebrisan, znajti se v vsaki situaciji.</i>	Byť prefíkaný ako líška.	Butij hijtrijm jak lis.
	Byť falošný ako líška./ <i>Biti neiskren, prilizovati se in se dobrikati, dokler ne dosežemo svoje.</i>	

MAČKA in MAČEK

Mačka je žival, ki se na človeka veliko manj (ali pa sploh nič) naveže kot pes. Dobrika se človeku, ko je lačna ali želi kaj od njega, ko pa ga ne potrebuje, ji je zanj vseeno. Mačji največji sovražnik je pes, ki jo podi, ker mu le-ta beži.

Gledati se kot pes in mačka./ <i>Jezno se gledati.</i>	Sú na seba ako pes a mačka.	Divijtisa jak pes ta kiška.
Biti siten kot breja mačka./ <i>Biti razdražljiv, slabe volje, jezno odreagirati</i>	Byť ufnukaný ako tehotná mačka.	
Biti priliznjen kot mačka./ <i>Dobrikati se nekomu, od katerega potrebujemo neko uslugo.</i>	Byť prítulný ako mačka.	Butij laskava jak kiška.
Umivati se kot mačka./ <i>Pomanjkljivo se umivati.</i>	Usmieva sa ako mačka.	Vmijvatijsja jak kiška.
Prenašati kaj kot mačka mlade./ <i>Nekaj nositi sem ter tja, imeti zmerom seboj.</i>	Naťahuje ich ako mačka mačence. / <i>Prenášať ako mačka mačence.</i>	Nosijtj jak kiška kotenjat.
Imeti nečesa kot mačka bolh./ <i>Veliko imeti.</i>		Matij jak kiška blih.
Režati se kot pečen maček./		

<i>Glasno se smejati, ne moči nehati se smejati.</i>		
Hoditi kot mačka okoli vrele kaše./ <i>Ovinkariti okoli pomembne zadeve, ne povedati naravnost, povedati »zavito v celofan«.</i>	Chodí ako mačka okolo horúcej kaše.	
		Butij grajliva jak kiška./ <i>Biti igriv kot mačka.</i>
	Píše ako mačka./ <i>Pisati kot mačka. (tj. grdo)</i>	

MEDVED

Medved je gozdna žival. Čeprav ga ljudje povezujejo s plišastimi medvedki, je lahko zelo nevaren. Zaradi zimskega spanja je moč najti veliko frazemov na to temo.

Biti kosmat kot medved./ <i>Biti zelo kosmat, poraščen.</i>	Byť chlpatý ako medveď.	Butij volohatim jak vedmidj.
Biti močan kot medved./ <i>Biti zelo močan.</i>	Byť silný ako medveď.	Butij silnij jak vedmidj.
Biti grob kot medved./ <i>Biti zelo grob, ne imeti občutka za sočloveka ali nežne, krhke, lomljive stvari.</i>	Byť ťarbavý ako medveď.	Butij grubim jak vedmidj.
Brundati kot medved./ <i>Globoko, počasi, glasno govoriti.</i>	Bručať ako medveď.	
Smrčati kot medved./ <i>Veliko, nenehno spati, poležavati ali pa zelo glasno smrčati.</i>	Chrápe ako medveď.	Hropijtij jak vedmidj.
		Butij nezgrabnijm jak vedmidj./ <i>Biti neroden kot medved. Biti zelo neroden.</i>
		Tancuvatij jak vedmidj. <i>/Plesati kot medved. Plesati brez občutka.</i>

MIŠ

Miš je majhna žival, ki pogosto živi v bližini ljudi in se hrani na njihov račun. Je zelo majhna in le redko zacvili, povečini pa je tiho.

Biti tiho kot miš/miška./ <i>Biti zelo tiho, ne reči ničesar.</i>	Byť ticho ako myška.	Butij tihij jak miška.
Biti moker kot miš./ <i>Biti zelo moker.</i>	Byť mokrý ako myš.	Butij mokra jak mijša.
Biti reven kot cerkvena miš./ <i>V cerkvi ni veliko vrane, zato miš tam ne najde ničesar sebi primernega. Pomeni biti zelo reven.</i>	Byť chudobný ako kostolná myš.	Butij bidnijm jak cerkovna mijša.
Gledati kot miš iz moke./ <i>Zaspano gledati, gledati s priprtimi očmi.</i>	Pozerať ako vyoraná myš.	

MRAVLJA

Mravlja je majhna gozdna žival, ki živi v velikih skupinah. Vsak član skupine ima svojo nalogo, ki jo mora vestno opravljati. Če se mravlja čuti ogroženo, ugrizne, kar pa ni najbolj prijetno.

Biti priden/delaven kot mravlja./ <i>Nenehno delati, veliko delati, ne meniti se za napor pri delu.</i>	Byť usilovný ako mravec.	Butij pracjovitij jak muraha.
Biti česa kot mravelj./ <i>Biti česa veliko na enem mestu.</i>	Je ich tu ako mravcov.	Butij bagato jak murah.

MUHA

Muha je majhna žival, ki se hrani skoraj z vsem, kar najde. Najraje ima sladke tekoče stvari, kot so razne pijače, med, tudi sočno sadje ipd. Vse to in še več je po navadi v bližini ljudi, ki pa jim navzočnost muh ni prav ni pogodu, saj znajo biti nadležne z usedanjem na ljudi in druge živali.

Biti siten kot muha/podrepna muha./ <i>Biti nadležen, ne imeti miru, nenehno nadlegovati ljudi zaradi svojega dolgačasja.</i>	Byť dotieravý ako muha.	Butij nadojidljivijm jak muha.
Iti kot muha na med./ <i>Zelo se zavzemati za neko reč.</i>	Idú ako muchy na med.	Iti jak muha na med.
	Je protivný ako muha./ <i>Biti odvraten kot muha, tj. nezaželen, nadležen.</i>	

NOJ

Noj je največji ptič, vendar ne leti. Pred sovražniki zbeži ali pa zarine glavo v pesek.

Tičati glavo v pesek kot noj./ <i>Ne želeli se soočati z realnostjo, kujati se.</i>	Strká hlavo do piesku ako pštros.	Zakopati golovu v pisok jak straus.
---	--	--

OPICA

Opice so človeku najbolj podobne in ene najbolj inteligentnih živali. Kljub vsemu znajo biti zaradi svoje radovednosti natakljive, igrive, glasne ali objestne.

Obnašati se kot opica./ <i>Grdo se vesti, biti nevzgojen.</i>	Tvári sa ako opica.	Krivljatijsja jak makaka.
Dreti se/kričati kot opica./ <i>Spuščati neprijetne glasove, zelo glasno kričati.</i>	Kričať ako opica.	
Skakati kot opica./ <i>Visoko skakati, spretno skakati, ne moči biti pri miru.</i>	Skáče ako opica.	Skakati jak obizjana.
Biti radoveden kot opica./ <i>Biti zelo radoveden, natakljiv, po navadi v slabem smislu.</i>	Byť zvedavý ako opica.	
	Raduje sa ako opica./ <i>Veseliti se kot opica, tj. zelo se veseliti.</i>	Butij veselím jak obizjana.
		Butij jak obizjana z pomadoju./ <i>Biti kot opica s šminko. Obnašati se smešno, prevzetno, izstopati.</i>

OSA

Osa je čebeli podobna žival, ki pogosto živi v bližini ljudi. Ko se počuti ogroženo, piči, njen pik pa ni najbolj prijeten, zato jih ljudje ne marajo.

Biti siten/nataknen kot osa./ <i>Biti nadležen, neprijeten, tudi razdražljiv in napadalen.</i>		
	Bzučí ako osa./ <i>Brenčati kot osa, tj. nenehno glasno govoriti.</i>	

OSEL

Osel velja za trmasto in neumno žival. V frazemih zasledimo veliko takšnih lastnosti.

Biti trmast kot osel./Biti svojeglav, ne meniti se za mnenje drugih, nasprotovati drugim, čeprav imajo prav.	Je tvrdohlavý ako somár.	Butij vpertim jak osel.
Biti neumen kot osel./Biti zelo neumen.	Je hlúpy ako somár.	Glupij jak osel.
	Má uši ako somár./ Imeti ušesa kot osel, tj. imeti velika ušesa.	Matij vuha jak v osla.

OVCA

Ovca velja za skromno in hvaležno žival. Zanj ni težko skrbeti. Navajena je živeti v čredi. Ni napadalne narave, razen če brani mladiče.

Biti pohleven kot ovca./ Biti skromen, poslušen, ne delati preglavic.	Byť krotký ako ovca.	Butij robkim jak vivcja.
Biti kot garjava ovca./Kdor zaradi negativnih lastnosti slabo vpliva na okolico.	Byť ako prašivá ovca.	
Biti krotek kot jagnje./ Biti poslušen, ubogljiv.	Byť krotký ako jahňa.	Butij robkijm jak jagna.
Biti (kot) izgubljena ovca./ Biti brez cilja, brez smisla v življenju.		Butij dovirlijvijm jak jagna./ Biti naiven kot jagnje.
Biti kot metljava ovca./Biti slaboten, neodločen, zmeden človek.		
	Ostrihaný ako ovca./ Biti ostrižen kot ovca.	Butij ostrijžen jak vivcja.
	Je kučeravý ako ovca./ Biti kodrast kot ovca.	Butij kučerjavim jak vivcja.
	Byť ako ovca ktorá méka./Biti kot ovca, ki bleja, tj. nekritično sprejemati, ponavljati mnenje drugih.	

PAJEK

Pajek je majna žival z dolgimi nogami. Hrano ulovi tako, da stke mrežo, v katero se ulovijo muhe, mušice in druge žuželke.

Biti suh kot pajek./ <i>Biti zelo suh, koščen.</i>	Chudý ako pavúk.	Butij hudij jak pavuk.
Tkati mrežo kot pajek./ <i>Pripravljati vse potrebne okoliščine in čakati na primeren trenutek.</i>	Tkať sieť ako pavúk.	Plestij jak pavuk pavutinnja.
Imeti noge kot pajek./ <i>Imeti dolge, suhe, gibke noge.</i>	Mať nohy ako pavúk.	Mati nogi jak pavuk.

PAPIGA

Papiga je žival, ki se lahko nauči zaporedja nekaj preprostih glasov, vendar ko jih ponovi, sploh ne ve, kaj je povedala.

Ponavljati kot papiga./ <i>Govoriti nekaj, kar je že vsem znano, ne biti zmožen podati svojega mnenja, le prevzeti tujega in se prav malo brigati ali je prav ali ne.</i>	Opakovať ako papagáje.	Povtorovatij jak papuga.
		Butij vdjagnen jak papuha./ <i>Biti oblečen kot papiga, tj. vpadljivo, v pisana oblačila.</i>

PAV

Pav je ptič z zelo lepim perjem na repnih perutih, s katerim se ponaša pred samicami, primerja s samci in se pred sovražnikom dela večjega, nevarnejšega, da ga ta ne bi napadel.

Šopiriti se kot pav./ <i>Važiti se.</i>	Natriasať sa ako páv.	Butij gordijm jak pavlin.
Ponašati se kot pav./ <i>Ošabno se obnašati, šopiriti se.</i>	Pýšiť sa ako páv.	

PIJAVKA

Pijavka je zajedavec, ki živi v vodi, se prilepi živali (po navadi ribi) na kožo in ji sesa kri.

Viseti kot pijavka./Finančno nekoga izčrpavati ali se do koga obnašati brezobzirno, izkoriščevalsko.	Visieť ako pijavica.	Pričepijitjsa jak pijavka.
Držati se kot pijavka./Močno se držati, držati se svojih ciljev, nazorov zelo strogo.	Držat sa ako pijavica.	

PETELIN

Petelin je samec kokoši. Po navadi je le en sam, zato se počuti pomembnega. Znan je po tem, da zjutraj glasno zakikirika, da prebudi kokoši (in ljudi).

Biti kot petelin./Imeti več žena.	Byť ako kohút.	Butij jak pivenj.
Dreti se kot petelin na gnoju./Biti ošaben, domišljav, nadut, bahati se.	Kričat ako kohút na smetisku.	Kričatij jak pivenj na navozi.

PES

Pes je zelo inteligentna žival, zato ga človek lahko nauči povelij. Človeku je zvest in se nanj močno naveže. Ima zelo občutljiv voh in sluh, zato ga uporabljajo za lov, za zganjanje živine, tudi razna dela.

Biti lačen kot pes./Biti zelo lačen.	Byť hladný ako pes.	Biti golodnijm jak pes.
Biti zvest kot pes./Biti zelo zvest svojemu nadrejenemu.	Byť verný ako pes.	Virnij jak pes.
Biti len kot pes./Biti zelo len.		
Biti kot pes v cerkvi./Biti nepotreben, v napoto.		
Teči kot stekel pes./Divje, brezciljno, zbegano teči.	Utekat ako besný pes.	
Ozmerjati koga kot psa./Nekoga grdo oštevati, ga skregati.	Vyhrešit niekoho ako psa.	Kričati jak na sobaku./Ozmerjati nekoga kot psico.
Zebsti koga kot psa./Zelo zebsti koga.	Mrznút niekoho ako psa.	Zmerznutij jak sobaka.
Lajati kot pes (na koga)./Sovražno govoriti o kom, ga nadirati.	Breše na niekoho ako pes.	Laješ jak pes.
Lagati kot pes teče./Pogosto, veliko lagati.Lagati z lahkoto,		

<i>brez kakršnikoli zadržkov. Uporablja se predvsem za ljudi, ki lažejo in zaradi tega nimajo slabe vesti.</i>		
Biti táko, kot bi si pes jajca umil./ Biti slabega okusa, brezokusa, medlega okusa. (Močna kritika neke jedi)		
Biti moker kot cucek/pes./Biti zelo moker.	Mokrý ako pes.	Butij mokrij jak cucik.
		Butij zlij jak pes./ Biti zloben kot pes.
	Byť ako pes./ Biti kot pes.	

POLH

Polh je žival, ki zimo prespi. Tudi poleti lovi le ponoči, čez dan pa spi. Preden se jeseni pripravlja na hiberniranje, se dobro naje.

Spati kot polh./ Veliko, trdno spati.	Spať ako plh.	
Biti debel kot polh./Biti zelo debel.	Byť tučný ako plh.	

POLŽ

Polž velja za zelo počasno žival. Za seboj pušča slinavo sled, po kateri se lahko premika.

Lesti/hoditi kot polž./ Hoditi zelo počasi.	Liezt' ako slimák.	Listij jak ravlik.
Sliniti se kot polž./Prilizovati se, dobrikati se komu, od katerega potrebujemo uslugo.	Uslinený ako slimák.	Slizkij jak ravlik.
Biti počasen kot polž./ Biti zelo počasen.	Byť pomalý ako slimák.	Povilnij jak ravlik.

PTIČ in PTIČEK

Ptič je žival, ki lahko leti, zato ponazarja svobodo. Ker so majhni, jedo le malo.

Jesti kot ptiček./ <i>Malo, na drobno jesti.</i>	Jesť ako vtáčik.	Jistij jak ptaška.
Živeti kot ptiček na veji./ <i>Živeti brezskrbno.</i>	Byť voľný ako vták.	
Dvigniti se kot ptič feniks iz pepela./ <i>Izkopati se iz težav, preroditi se.</i>	Dvíha sa ako vták fenix z popola.	Vostatij jak feniks iz popla.
Peti kot ptiček./ <i>Lepo peti.</i>	Spieva ako vtáčik.	Spivatij jak ptaška.

PURAN

Puran je domača ptica, večja od kokoši, z izbočenimi prsmi in rdečo glavo.

Nositi se kot puran./ <i>Biti ošaben, domišljav, ponosen.</i>	Nosiť sa ako moriak.	Bigatij jak indijk.
Biti rdeč kot puran./ <i>Zardeti, dobiti rdečico ne obraz.</i>	Byť červený ako moriak.	Butij červonij jak indijk.
	Byť namyslený ako moriak./ <i>Biti domišljav kot puran.</i>	Butij pridumkuvatij jak indijk.

RACA

Race ne plavajo pod vodo, pogosto pa jih vidimo, kako se s potopljenim prednjim delom telesa pasejo v plitvi vodi, kjer s kljunom dosežejo dno. Tako kot obvladajo vodno gladino, po kateri plavajo, tudi dobro letijo, pogosto celo ponoči. Znane so po zibajoči se hoji in predirljivim nenehnim oglašanjem.

Hoditi kot raca./ <i>Zibaje hoditi.</i>	Chodiť ako kačka.	Hodijti jak kačka.
Zibati se kot raca./ <i>Hoditi zibajoče kot raca.</i>	Kývať sa ako kačka.	

RAK

Rak je žival, ki živi v vodi in ima klešče. Prva asociacija na besedo rak je zagotovo kuhan rak, ker je lepo rdeče barve, iz tega pa izhaja tudi veliko frazemov.

Biti rdeč kot rak/kuhan rak./ <i>Zardeti ob neprijetni situaciji.</i>	Byť červený ako rak.	Butij červonijm jak varenij rak.
--	-----------------------------	---

RIBA

Ribe so živali, ki živijo v vodi in dihaajo na škrge. So znane kot zelo dobre plavalke. So pomemben del prehrane za človeka.

Biti zdrav kot riba/riba v vodi./biti zelo zdrav. Človek, ki uživa ribe iz čistega morja, je zdrav kot hrana, ki jo uživa.	Byť zdravý ako ryba vo vode.	Butij jak rijba v vodi.
Zevati/počutiti se/ biti kot riba na suhem./ Biti v neugodnem, slabem, nerodnem položaju.	Byť, cítiť sa ako ryba na suchu.	Butij jak rijba na suši.
Biti tiho/molčati kot riba./ Biti čisto tiho.	Byť ticho ako ryba – mlčať ako ryba.	Butij nemim jak rijba.
Plavati kot riba./Biti zelo dober plavalec.	Plávať ako ryba.	Plavatij jak riba.

SLAVČEK / ŠKRJANČEK

Škrjanec in slavček sta vrsti ptiča, za kateri je značilno lepo petje in njuna majhnost.

Peti kot škrjanček./ Zelo lepo peti.	Spievať ako škovránok.	Pitij jak žavoronok.
Peti/prepevati kot slavček. Zelo lepo peti.	Spieva ako slávik.	Pitij jak solovij.

SLON

Slon je velika žival, ki živi na kopnem in ima zelo dober spomin. Sloni živijo v čredah in imajo zelo debelo kožo, ki jih ščiti pred soncem in plenilci. Velika ušesa služijo hlajenju krvi, ki se nenehno menjava v uhljih.

Biti neroden kot slon./Biti zelo neroden.	Nešikovný ako slon.	
Biti kot slon v trgovini s porcelanom./ Biti neroden, nespreten.	Byť ako slon v porceláne./ Biti kot slon med porcelanom.	Butij jak slon u magazijni posuda.
Imeti ušesa kot slon./Imeti velika štrleča ušesa.	Mať uši ako slon.	Matij uši jak u slona.

SRAKA

Sraka je ptica, ki krade stvari. Rada ima predvsem svetleče stvari in je zelo glasna.

Vpiti/kričati/dreti se kot sraka./Neprijetno kričati, spuščati neprijetne, glasne zvoke.	Kričať ako straka.	
Krasti kot sraka./ Veliko, ob vsaki priložnosti krasti, biti pohlepen.	Kradnúť ako straka.	
		Bigtij jak soroka na cjackij./ Iti kot sraka na kič.
		Butij jak soroka plitkarka./ Biti spletkarski kot sraka.

SOKOL

Sokol je ptica, ki zelo hitro leti in ima zelo dober vid. To mu koristi, ko leta zelo visoko in opreza za hrano.

Imeti oči kot sokol./Dobro videti.	Mať oči ako jastrab.	Matij oči jak u sokila.
---	-----------------------------	--------------------------------

SRNA

Srna je zelo hitra in plaha žival, ki živi v gozdu.

Biti plah kot srna./ Biti plašne narave.	Byť plachý ako srna.	Butij ljakljivim jak srna.
Biti hiter/uren kot srna./Biti zelo hiter.	Byť rýchly ako srna.	
		Butij blagorodnijm jak srna./ Biti blagoroden kot srna.

SRŠEN

Sršen je žuželka, veliko večja od čebele. Njegov pik je lahko zelo nevaren ali vsaj zelo boleč.

Biti hud kot sršen./ Biti zelo razdražljiv, besen.	Nahnevaný ako sršeň.	Butij jak zlobnij šeršenj.
Bežati kot bi ga sršeni podili./Zelo hitro, brezglavo teči.	Bežať akoby tá sršeň naháňal.	

SVINJA

Svinja je žival, ki se rada kopa v blatu in rada je. Kmetje jo redijo za zakol, zato jo povežujemo z debelostjo. Olika pri hranjenju ji sicer ni domača, je pa zelo koristna zaradi hranljivega in okusnega mesa.

Biti pijan kot svinja/mavra./ <i>Biti zelo vinjen.</i>	Byť opitý ako sviňa.	Butij pjanijm jak svijnja.
Biti umazan kot svinja./ <i>Biti zelo umazan.</i>	Byť zašpinený ako sviňa.	Butij grjaznijm jak svijnja.
Biti debel kot svinja./ <i>Biti zelo debel.</i>	Byť tučný ako sviňa.	Butij žirnjim jak svinja.
Delati kot svinja z mehom./ <i>Ravnati grdo z nečim zaradi svoje neumnosti, nerodnosti, malomarnosti.</i>		
Žreti kot svinja./ <i>Zelo grdo, hlastno jesti.</i>		Žertij jak svinja.

SOVA

Večja roparska nočna ptica z mehkim perjem, okroglo glavo in velikimi očmi.

Gledati kot sova./ <i>Začudeno gledati s široko odprtimi očmi.</i>	Pozerať ako sova.	Gledijtij jak sova.
Biti pameten kot sova./ <i>Biti zelo pameten.</i>	Pamäťat' si ako sova.	Butij mudrim jak sova.

ŠTORKLJA

Štorklja je velika ptica črno bele barve, ki ima dolge noge in vrat. Jeseni odleti na jug, vendar se spomladi vrne v zapuščeno gnezdo.

Imeti noge kot štorklja./ <i>Imeti dolge noge.</i>	Mať nohy ako bocian.	Matij nogij jak u lelejkij.
---	-----------------------------	------------------------------------

TELE

Goveji mladič.

Gledati kot tele v nova vrata./ <i>Začudeno gledati, strmeti.</i>	Hľadieť ako teľa na nové vráta.	
Biti nor/zabit kot tele./ <i>Biti zelo neumen.</i>		Butij glupij jak telja.

TROT

Trot je čebelji samec. Preživlja se s tem, kar so pridne čebele pridelale, živi na tuj račun. Njegova naloga je le oploditi spomladi čebele in lenariti vse leto.

Biti len kot trot./ <i>Biti zelo len.</i>	Byť lenivý ako trúd.	Butij linijvijn jak trutinj.
--	-----------------------------	-------------------------------------

UŠ

Je majhna žival, ki se hrani s krvjo. Glede na svojo majhnost lahko popije kar veliko krvi. Pogosto se naseli v laseh ali dlaki živali in ljudi, kar pa nobenemu ne ugaja preveč.

Jesti kot uš./ <i>Biti požrešen, veliko jesti, nenehno jesti.</i>		
	Byť ako voš. / <i>Biti kot uš (nasprotovati si).</i>	
Biti kot uš na glavniku.		Butij jak voš na grebinci.

VEVERICA

Gozdni glodavec temno rjave barve s košatim repom, ki živi na drevju.

Plezati kot veverica./	Liežť ako veverička.	
Biti uren kot veverica./ <i>Biti zelo hiter.</i>		Krutijtjjsja jak bilka v kolesi./ <i>Tekati kot veverica v kolesu.</i>

VIDRA

Vidra večino časa preživi v vodi, kjer lovi svoj glavni plen – ribe. Vidre po zaužitju hrane pogosto izbljuvajo večji del ribjih lusk in osti. S tem preprečijo, da bi neuporabni kosi hrane potovali skozi celoten prebavni trakt. Ni znano, zakaj jih ljudje povezujejo s prebavnimi motnjami.

Srati kot vidra./ <i>Imeti drisko, prebavne motnje.</i>	Srať ako vydra.	
Bruhati kot vidra./ <i>Močno bruhati.</i>		

VOL

Vol je močna in velika žival. Kmetje so ga uporabljali za vprego. Vol je bik, ki so ga kastrirali, da je bolj pohleven in miren.

Garati/delati kot vol. / <i>Opravljati veliko težkega dela z veliko vztrajnosti.</i>	Robiť ako vól.	Pracjuvatij jak vil.
Biti močan kot vol. / <i>Biti zelo močan.</i>	Byť silný ako vól.	Butu sijlnijm jak vil.
Gledati kot zaboden vol. / <i>Začudeno gledati.</i>	Hľadieť ako vól.	

VOLK

Volk je predstavnik družine psov, je lovec, živi v gozdu. Ko volkovi ulovijo kakšno žival, se zanjo grebejo ter hitro in grdo jejo.

Biti lačen kot volk. / <i>Biti zelo lačen.</i>	Byť hladný ako vlk.	Butij golodnijm jak vovk.
Jesti kot volk. / <i>Hitro, veliko jesti.</i>	Jest' ako vlk.	Jistij jak vovk.

VRABEC

Vravec je majhna ptica, ki je znana po svojih visokih glasovih, ki jih pogosto slišimo zunaj.

		Čerijkatij jak gorobecj. / <i>Čivkati kot vravec.</i>
Živeti kot vravec v prosu. / <i>Brezskrbno, udobno živeti.</i>	Žiť ako vravec v žite.	Žijviti jak gorobecj v prosu.

ZAJEC

Zajec je majhna, hitra in plašna žival z velikimi zobmi kot vsi drugi glodavci.

Teči/zbežati kot zajec./Zelo hitro bežati.	Utíect' ako zajac.	
Biti hiter/uren kot zajec./ Biti zelo hiter.	Byť rýchly ako zajac.	Švijdkij jak zajecj.
Biti plah kot zajec./Biti zelo plah.	Byť plachý ako zajac.	Truslijvij jak zajecj.
Spati kot zajec./ Imeti rahel spanec.	Spať ako zajac.	
Množiti se kot zajci./Imeti več otrok.	Množiť sa ako zajace.	Razmnžuvatijjsja jak zajci.
Potegniti kaj kot zajca iz klobuka./ Narediti kaj neverjetnega, nepričakovanega.	Vytiahnuť zajaca z klobúka.	
Imeti ušesa kot zajec./Zelo dobro slišati.	Mať uši ako zajac.	Matij vuha jak u zajcja.

ZMAJ

Zmaj je mitološko bitje, ki so mu pripisujejo nadnaravne moči. V večini primerov je zloben.

Biti hudoben kot zmaj./Biti zloben, hudoben, škodoželjen.		Butij zlij jak drakon.
		Butij jak dijhajučij drakon./Biti kot ogenj bruhajoči zmaj, tj. nevaren za okolico.

ŽABA

Žaba je majhna žival. Žabji samci se napihujejo (šopirijo) in s tem privabljajo samice.

Piti kot žaba./ Veliko, pogosto piti.	Piť ako žaba.	
Peti kot žaba./ Ne pustiti drugega do besede.	Kvakať ako žaba.	Kvakatij jak žaba.
Biti moker kot žaba./Biti zelo, ves moker.	Byť mokrý ako žaba.	Butij mokrij yak žaba.
Napihovati se kot žaba./ Biti prevzeten, domišljav, bahav.	Nafukovať sa ako žaba.	Butij nadutij jak žaba.
Plavati kot žaba./ Dobro plavati.		Plavatij jak žaba.
Biti grd kot krastača./Biti zelo grd.		Butij nekrasijvijm jak žaba./ Biti grd kot žaba, tj. zelo grd.

ŽOLNA

Žolna je ptica, ki si s kljunom izkljuje votlino v drevo. Ni znano, zakaj jo povezujemo s pitjem.

Piti kot žolna./Zelo, veliko piti.	Pije ako d'ateľ.	
	Đobe ako d'ateľ'./ Kljuvati kot žolna (npr. po tipkovnici).	

ŽIVINA

V frazemih je živina uporabljena kot sopomenka za govedo.

Piti kot živina./Zelo, veliko piti.	Pit' ako dobytok./	
Garati kot črna živina./Zelo veliko, naporno in vztrajno delati.	Drie /lopotí sa/ ako dobytok.	Robijti jak skotijna.

PREGOVORI IN REKI O ŽIVALIH

SLOVENSKO	SLOVAŠKO	UKRAJINSKO
Imeti črva v glavi./ <i>Biti pozabljiv, neumen, ne biti zmožen normalno razmišljati.</i>	Má chrobáka v hlave./ <i>Ima hrošča v glavi./</i> Vedno mora na kaj misliti.	Matij tarakaniv v golovi./ Imeti ščurke v glavi.
Bolje vrabec v roki, kot golob na strehi./ <i>Bolje malo, samo da je tvoje, kot pa upi in želje, ki niso dosegljive.</i>	Lepší vrabec v hrsti ako holub na streche.	Krašče gorobecj v rukah, niž žuravelj v nebi./ <i>Bolje vrabec v rokah, kot žerjav na nebu.</i>
Kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi./ <i>Rečemo, kadar naše pretekle negativne izkušnje vplivajo na to, da nas je v sedanjosti strah podobnih situacij in smo zaradi tega vznemirjeni, bolj previdni.</i>	Koho raz had uštipne i žaby sa bojí./ <i>Kogar je enkrat kača pičila, se še žabe boji.</i> Koho raz pes pohryzie , ten sa potom i muchy bojí./ <i>Kogar je pes ugriznil, se potem tudi muhe boji.</i>	Kogo zmija kusala, toj i zvijtoji motuzkij bojitsja.
Rediti/gojiti/greti kačo na srcu./ <i>Truditi se za nekoga, ki pa truda ne vrača, kar nas razočara.</i>	Hriat hada na prsiach / <i>Greti kačo na prsih.</i>	Pregritij zmiju bilja sercja.
Tudi slepa kura zrno najde./ <i>Tudi manj zmožnemu lahko uspe doseči cilj.</i>	Aj slepé kura zrno nájde. /	Slipa kurka takož zerno najde.
Hoditi s kurami spat./ <i>Hoditi/ iti zelo zgodaj spat.</i>	Ide spať so sliepkami.	Hodijtij s kuramij spatij.
Delati iz komarja vola./ Delati iz muhe slona. / <i>Napihovati, pretiravati, pretiravati v opisovanju nekega dogodka, osebe, stvari.</i>	Urobil z komára somára./ <i>Iz komarja je naredil osla, tj. pretirava.</i>	Robijtij z komara vola.
Podarjenemu konju se ne gleda v zobe./ <i>Tega, kar si zastonj dobil, ne smeš ocenjevati.</i>	Darovanému koňovi na zuby nepozerať./ <i>Podarjenemu konju ne glej na zobe.</i>	Darenomu konju v zubij ne zagljadajutj.
Dati kozla za vrtnarja./ <i>Postaviti koga na neprimerno delovno mesto, slabo izbrati.</i>	Urobili z capa záhradníka./ <i>Naredili so kozla za vrtnarja.</i>	Postavijtij kozla gorod steregij.
Ponoči je vsaka krava črna./ <i>V temi med ljudmi ni razlik, vsi so enaki.</i>	V noci každá krava čierna.	V noči kožna korova cerna.
Ena lastovka še ne prinese pomladi./ <i>Iz ene stvari, dogodka še ne moremo sklepati, kaj nas še</i>	Jedna lastovička leto neprinesie.	Edina lastivka vesnij ne prijnese.

<i>čaka. Ne vemo, ali se bo nadaljevalo tako, kot smo predvidevali na podlagi primera.</i>		
Kadar mačke ni doma, miši plešejo. / <i>Ko nadrejeni pusti podrejene same, hitro pade disciplina.</i>	Keď nie je kocúr doma, myši majú hody. / <i>Kadar maček ni doma, so miši brez skrbi.</i>	Kit z hatij, mijši na stil.
Kupiti mačka v žaklju. / <i>Kupiti, dobiti, doživeti nekaj nepričakovanega, po navadinevšečnost.</i>	Mačku vo vreći kúpil. / <i>Kupil je mačka v vreći.</i>	Kupijtij kota v mišku.
Kjer osel leži, tam dlako pusti. / <i>Za neumnim, neotesanim človekom ostanejo smeti, sledi.</i>		
Osel gre le enkrat na led. / <i>Še neumen človek se iz neprijetne izkušnje nekaj nauči in napake več ne ponovi.</i>		
	Aj kohút je smelší na svojom smetisku. / <i>Vsak petelin je na svojem smetišču najpogumnejši, tj. v domačem okolju smo pogumnejši, ker se počutimo varne.</i>	
Pes, ki laja, ne grize. / <i>Ljudje, ki grozijo, vzbujajo strah ali delujejo agresivno, ne predstavljajo dejanske nevarnosti, saj ne uresničijo svojih groženj.</i>	Pes, ktorý veľa breše, nehryzie.	Per kotrij laje, ne kusajetsja.
Riba pri glavi smrdi. / <i>Krivdo za slabo stanje česa ali probleme je treba iskati pri vodilnih in odgovornih, ki imajo moč odločanja.</i>	Od hlavy ryba smrdí. / <i>Pri glavi riba smrdi.</i>	Rijba vid golovij smjrdit.
	Velké ryby žerú malé. / <i>Velike ribe žrejo male.</i>	Velijki rijbij malijh žrutj.
Mi o volku, volk iz gozda. / Mi o volku, volk na vratih. / <i>Nepričakovan prihod tistega, o katerem smo se pogovarjali.</i>	My o vlku a vlk za dverami. / <i>Mi o volku, volk za vrati.</i>	Za vovka pomovka, a vin ide.
Tuliti z volkovi. / <i>Prilagoditi svoja dejanja priložnosti, okolici.</i>	Kto chce s vlkmi žiť, musí s nimi vyť. / <i>Kdor hoče z volkovi živeti, mora z njimi tuliti.</i>	Hto hoče z vovkamij zijtij, toj musijtz z nijmij vijtij.
O tem čivkajo že vrabci na strehi. / <i>Vsi o tem že vse vedo, ni več skrivnost.</i>	O tom už aj vrabce na streche čvirikajú.	Pro to cvirinjakajutj gorobci na dahu.

<p>Vrana vrani ne izkljujeoči./Rečemo, kadar si ljudje istega poklica, iste stroke ali enakih interesov v spornih zadevah izražajo solidarnost in se med seboj ščitijo.</p>	<p>Vrana vrane oko nevykole.</p>	<p>Vorona voroni oči ne vijkljuje.</p>
	<p>Zabudol už vól, že tel'atom bol./ Vol je pozabil, da je bil teliček . / Odrasli pozablajo, da so bili otroci.</p>	<p>Bijk zabuv jak teljatkom buv.</p>
	<p>Každá krava bola najprv tel'atom. / Vsaka krava je bila najprej tele, tj, nihče se ne rodi kot izoblikovana odrasla oseba.</p>	<p>Kožna korova teljatom bula.</p>
	<p>Ked' je somárovi dobre, ide na ľad./Kadar gre oslu dobro, gre na led,tj. mu ne moreš nič dopovedati; tudi ljudje včasih izgubijo razsodnost in počnejo stvari, ki jim škodijo – začnejo izzivati usodo.</p>	<p>Kolij oslovi dobre vin ide na lid.</p>

PRIMERE ALI KOMPARIJE O RASTLINAH

Biti kisel kot limona./ Biti zelo kisel, grdo, kisló, čemerno se držati	Kyslý ako citrón.	Kijslij jak lijmon.
Biti raven kot smreka./Biti zelo raven.	Byť rovný ako smrek.	Butij strunkijm jak jalijnka. Butij strunkij ta vijsokij jak kiparijs./ Biti suh pa visok kot cipresa.
Biti mogočen kot hrast./Biti kot hrast./Biti velik, visok, močan, trden, star.	Byť mohutný ako dub.	Butij moguč jak dub.
Govoriti kot bi rožice sadil./Lepo govoriti, priliznjeno se dobrikati.		
Rasti kot kopriva za plotom./Bujno, množično, hitro rasti.	Rastú ako prhláva za plotom.	
Biti rožnat kot breskov cvet./Imeti lepo zdravo kožo.		Butij roževijm jak persijkovij cvit.
Imeti oči kot spominčice./Imeti lepe modre oči.	Mať oči ako nezábudky.	
Imeti nos kot kumara/ krompir. Imeti velik, grd nos.	Mať nos ako uhorku.	Matij nos jak kartoplja.
Biti zdrav kot dren./ Biti zelo zdrav, redko bolan.	Byť zdravý ako chren.	
Goreti kot slama./ Bujno, hitro, močno goreti.	Horieť ako slama.	
Peči kot kopriva./ Zelo peči.	Páli ako prhláva.	Žalijtij jak kropijva.
Hoditi komu v zelje./Vtikati se v osebne zadeve koga drugega.	Niekomu liezť do kapusty.	
Biti lepa kot rožica./ Biti zelo lepa.	Byť pekná ako kvietok.	Butij garna jak kvitocka.
Tresti se kot šiba na vodi./Močno se tresti od strahu ali od mraza.	Triasť sa ako prútik vo vode.	
Tresti se kot trepetlika./Močno se tresti od strahu ali od mraza.	Triasť sa ako osika.	
		Butij jak stijsnutij lijmon./ Biti stisnjen kot limona.
Biti rdeč kot paradižnik./Zardeti, biti zelo rdeč.	Byť červený ako paradajka.	Butij červonijm jak pomidor.
		Butij nižna jak buton trojandij./ Biti nežna kot cvet vrtnice.
Imeti glavo kot bučo./ Imeti veliko glavo.	Mať hlavu ako tekvica.	Matij golovu jak kabak.
		Sumna jak verba./ Biti žalosten

		<i>kot vrba.</i>
Biti rdeč kot mak/ makov cvet./ <i>Zardeti, biti zelo rdeč.</i>	Byť červený ako mak.	Butij červonij jak makiv cvit.
Rasti kot goba po dežju./ <i>Hitro rasti.</i>	Rástť ako huby po daždi.	Rostij jak grijbij pislja došču.
Množiti se kot gobe./ <i>Množično se pojavljati, v velikem številu, hitro se množiti.</i>	Množiť sa ako huby.	Rozmnožuvatijsja jak gribi.
Padati kot hruške./ <i>Množično, v velikem številu.</i>		
Biti bel kot lilija./ <i>Biti popolnoma, čisto bel.</i>	Byť biely ako ľalia.	Butij bil jak lilija.
Držati se kot limona./ <i>Grdo, kislo, čemerno se držati.</i>		
Ožeti koga kot limono./ <i>Izčrpati, izmučiti koga.</i>	Vyžmýkať niekoho ako citrón.	Stisnutij nekogo jak lijmon.
Biti česa kot listja (in trave)/ <i>Bit česa veliko, veliko na enem mestu.</i>		
Biti kot osat./ <i>Biti zbadljiv, neprijeten, nezaželen.</i>	Byť ako trň.	
Biti grenak kot pelin./ <i>Biti zelo grenak, neprijetnega, trpkega okusa.</i>		
Stati kot štor./ <i>Stati nepremično, negibno.</i>	Stáť ako peň.	
Biti kot na trnih./ <i>Biti nestrpen, vznemirjen.</i>	Byť ako na trní.	Butij jak v ternah.
Okleniti se koga/česa kot rešilne bilke./ <i>Stremeti za nečim, kar bi lahko bila rešitev, zares močno se držati koga/česa.</i>		Včepitijsja jak za rjatuvalnu gilku.
Kot zrela hruška./ <i>Zlahka, na lahek način, brez velikega truda.</i>		Butij jak zriila gruša.
Izginiti kot kafra./ <i>Izginiti brez sledu, hipoma izginiti.</i>		
Biti kot makovo zrno./ <i>Biti neznaten, nepomemben, nevreden.</i>		Butij jak makove zernjatko.
Biti suh kot poper./ <i>Biti zelo, čisto suh (biti vitke postave ali biti suh – brez tekočine).</i>		Butij hugijm jak perezj.

PREGOVORI IN REKI O RASTLINAH

SLOVENSKO	SLOVAŠKO	UKRAJINSKO
Drevo upogibamo, dokler je mlado./ <i>Oblikujemo, vzgajamo lahko le mladega človeka.</i>		Derevo gnučko, pokij še mlado.
Jabolko ne pade daleč od drevesa./ <i>Otroci so podobni svojim staršem.</i>	Jablko nepadne d'aleko od stromu. Aká jabloň, také jablko./ Kakršna jablana, takšno jabolko.	Jabluko vid jabluni ne daleko padaje.
Ni vrtnice brez trnja./ <i>Vsaka dobra, pozitivna stvar prinaša tudi slabe, negativne stvari, npr.: ni sreče brez žalosti.</i>	Niet ruže bez trňa.	Nemaje trojandij bez šipiv.
Brez vetra se še list na drevesu ne zgane./ <i>Brez napora ali vloženega truda ne moremo ničesar doseči.</i>	Bez vetra sa ani listok na strome nepohne.	Bez vitra j lijest na gilci ne šolohnetsja.
	Zlý strom zlé ovocie dáva./ <i>Slabo drevo daje slabo sadje, tj. Slaba vzgoja – nevzgojen otrok .</i>	Pogane drevo daje pogani plodij.
Kopriva ne pozebe./ <i>Kadar kdo kljub neugodnim okoliščinam, težkim preizkušnjam ne odneha, ne obupa.</i>	Zlá zelina nevyhynie.	
	Keď strom zostarne, ohne sa./ <i>Ko drevo ostari, se upogne, tj. z leti se vdamo v usodo, ker nimamo več moči za borbo.</i>	
Drevo se po sadu spozna./ <i>Kadar koga ocenjujemo, vrednotimo po njegovem delu, njegovih dejanjih.</i>	Strom sa pozná podľa ovocia.	
Kjer se seka, letijo trske./ <i>Kadar ima neko odločno, odločilno dejanje ali delovanje tudi negativne posledice ali učinke, ki se jim ni mogoče izogniti.</i>	Kde sa les rúbe, tam lietajú triesky.	

POVZETEK - ANALIZA PODATKOV

Po najinih pričakovanjih v vseh treh jezikih pripisujejo:

- biku moč,
- čebeli pridnost,
- dihurju smrad,
- gosi neumnost,
- jegulji gibčnost,
- kameleonu sposobnost hitrega prilagajanja situaciji,
- kokoši neumnost, raztresenost in zapečkarstvo,
- komarju nadležnost,
- konju naporno delo, moč in zdravje,
- kravi požrešno pitje, debelost,
- krokodilu neolikano zehanje,
- kukavici neodgovorno vzgojo otrok,
- levu hrabrost in bojevitost,
- lisici zvitost,
- mački priliznjenost, način umivanja, željo po lastništvu,
- medvedu moč, kosmatost, grobost in glasno smrčanje,
- miši sposobnost popolne tišine, cerkveni miši pa revščino,
- mravlji pridnost in množičnost,
- muhi nadležnost in odločno zavzemanje za neko reč,
- noju nezanimanje za soočanje z realnostjo,
- opici nevzgojenost in hiperaktivnost,
- oslu trmo in neumnost,
- ovci in jagnjetu skromnost in poslušnost,
- pajku koščenost in sposobnost čakanja na primeren trenutek, dolge suhe noge pa primerjajo s pajkovimi ali štokljinimi,
- papigi nekritično ponavljanje,
- pavu ošabnost in pijavki izkoriščanje,
- petelinu ošabnost in željo po menjavanju žensk, ošabnost pripisujejo tudi žabi,
- psu zvestobo, nadiranje drugih in hudo lakoto,
- ptiček , slavček in škrjanček simbolizirajo dobre pevce,
- puranu ošabnost, puranu in raku pa rdečico,
- raci zibajočo hojo in živini naporno delo,
- slonu nerodnost, nespretnost in štrleča ušesa v vseh treh jezikih primerjajo s slonjimi,
- sokolu odličen vid in srni plahost in sovi modrost,
- sršenu razdražljivost in trotu lenobo,
- svinji nečistočo, debelost in vinjenost,
- volu moč in vztrajnost pri delu,
- volku hudo lakoto in požrešnost,
- vrabcu brezskrbno življenje,
- zajcu hitrost, plahost, dober sluh in množenje potomcev

Te ugotovitve naju niso presenetile, ker gre za tipične lastnosti posameznih živali. Nisva pričakovala, da ne bo nič skupnih zadetkov pri kozi, še bolj je bila za naju zanimiva ugotovitev, da koza na ledu pri Slovakih predstavlja nerodnega človeka, Ukrajinci pa za to na led pošljejo kar kravo.

Za nadležno, nenehno glasno govorjenje pri nas uporabimo čmrlja, Slovaki komarja in oso, Ukrajinci pa kobilico. Presenetilo naju je, da Ukrajinci kači pripisujejo pamet in mački grdo pisavo.

Od 185 slovenskih živalskih frazemov ima slovaščina 150 frazemov istih kot slovenščina (Npr.: *Biti neumen kot kura./ Byť hlúpa ako sliepka.*) in 22 frazemov, ki jih v slovenščini ne uporabljamo (Npr.: *Vajce je múdrejšie ako sliepka./* Jajce je pametnejše kot kokoš, tj. otroci so pametnejši od staršev.)

V ukrajiniščini sva našla 105 istih živalskih frazemov (*Biti kot kura brez glave./ Butij jak kurka bez golovij.*) in 25 frazemov, ki jih v slovenščini ne poznamo (Npr.: *Butij zdorova jak korova./* Biti zdrav kot krava.)

Od 35 slovenskih frazemov o rastlinah se je 23 slovaških povsem ujemalo z našimi (Npr.: *Biti raven kot smreka./ Byť rovný ako smrek.*) V Ukrajini uporabljajo 15 istih frazemov (*Biti mogočen kot hrast./ Butij moguč jak dub.*) in 5 frazemov, ki jih slovenščina ne pozna (Npr.: *Butij jak stijsnutij lijmon./ Biti stisnjen kot limona.*). V vseh treh jezikih pa *paradižnik in makov cvet pomenita rdečico, gobe hitro rast, ožeta limona izčrpavanje drugih, rožica lepoto, hrast mogočnost, smreka lepo ravno postavo.*

PREGOVORI

Iz množice pregovorov in rekel o živalih sva izbrala 21 takih, ki jih pri nas pogosto slišimo. Zanimalo naju je, ali jih poznajo tudi Slovaki oz. Ukrajinci.

Primerjava pregovorov in rekov je pokazala, da v vseh treh jezikih:

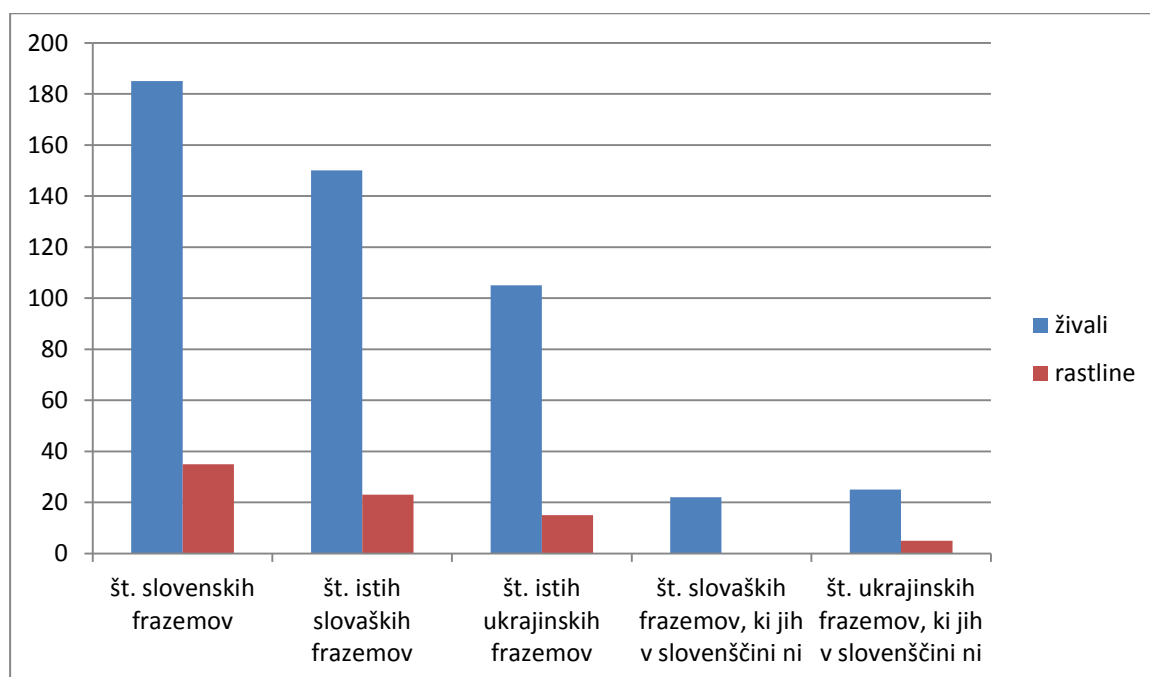
- grejemo kačo na prsih,
- tudi slepa kura zrno najde,
- hodimo s kurami spat,
- podarjenemu konju ne gledamo na zobe,
- je ponoči vsaka krava črna,
- ena lastovka še ne prinese pomladi,
- kupujemo mačka v žaklju/vreči,
- pes, ki laja, ne grize,
- riba smrdi pri glavi,
- tulimo z volkovi,
- čivkajo vrabci na strehi o nekom/nečem,
- vrana vrani ne izključe oči.

Zanimiva je slovaška različica našega pregovora *Kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi./ Koho raz pes pohryzie, ten sa potom i muchy bojí./* Kogar je pes ugriznil, se potem tudi muhe boji ter 5 pregovorov, ki jih Slovenci ne uporabljamo, a njihovega prenesenega pomena ni težko ugotoviti (Npr.: *Zabudol už vól, že telaťom bol.- Vol je pozabil, da je teliček bil./* Odrasli pozabljajo, da so bili otroci.)

Če imamo mi črva v glavi, smo pozabljivi, če pa imajo Slovaki hrošča v glavi, pri njih pomeni, da morajo nenehno o nečem razmišljati. Mi in Slovaki imamo raje vrabca v roki kot goloba na strehi, Ukrajinci pa imajo raje vrabca v roki kot žerjava na nebu. Kadar mi in Ukrajinci pretiravamo, delamo iz komarja vola, Slovaki pa iz komarja osla.

Od 7 izbranih slovenskih pregovorov o rastlinah pozna slovaščina 6 istih pregovorov (Npr.: *Jabolko ne pade daleč od drevesa./ Jabluko vid jabluni ne daleko padaje.*), 2 modrosti pa slovenščina ne pozna (*Pogane drevo daje pogani plodij. Slabo drevo daje slabo sadje*, tj. slaba vzgoja – nevzgojen otrok in *Keđ strom zostarne, ohne sa./Ko drevo ostari, se upogne*,tj. z leti se vdamo v usodo, ker nimamo več moči za spremembe.

Ukrajiniščina ima 4 iste modrosti kot slovenščina (Npr.:*Ni vrtnice brez trnja./ Nemaje trojandij bez šipiv.*), 1 pregovor pa je isti v slovaščini in ukrajiniščini (*Pogane drevo daje pogani plodij./ Slabo drevo daje slabo sadje*, tj. slaba vzgoja – nevzgojen otrok .)

Graf predstavlja skupno število istih frazemov v slovenščini, ukrajiniščini in slovaščini za rastline (rdeče) in živali (modro) skupaj. Prikazuje tudi, koliko frazemov je v ukrajiniščini in slovaščini, ki jih slovenščina nima. Najina domneva, da imata slovenščina in slovaščina več skupnih frazemov kot slovenščina in ukrajiniščina, se je potrdila. Novo je bilo za naju spoznanje, da imata slovenščina in ukrajiniščina kljub veliki oddaljenosti toliko istih frazemov. Sorodnost se je torej ponovno potrdila.

VIRI IN LITERATURA

J. Keber, Slovar slovenskih frazemov, ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2011.

J. Keber, Frazeološki slovar slovenskega jezika, Poskusni zvezek, ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2003.

E. Bojc, Pregovori in reki na Slovenskem, DZS, Ljubljana 1980.

T. Radić, VOX POPULI, MK, Ljubljana 1996.

Leksikoni CZ, Literatura, CZ, Ljubljana 1977.

Leksikon CZ, posebna izdaja za Svet knjige, CZ, Ljubljana 2004.

Spletne povezave:

http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/w3/slo/090_frazemi/

http://sl.wikipedia.org/wiki/Stalna_besedna_zveza

http://www.dijaski.net/slovenscina/snov-zapiski-slovnica.html?r=slo_sns_frazemi_01.pdf

<http://pisanje-besedil.blogspot.com/2012/08/frazemi-in-primeri-frazemov.html>

http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/w3/slo8/010_jeziki/jeziki_obravnav_1.html

PRILOGA – primer pregovorov v cirilici

Priloga 1

PREGOVORI IN REKI

SLOVENSKO	UKRAJINSKO
Imeti črva v glavi.	МАТИ ХРОБАКА В ГОЛОВІ.
Bolje vrabec v roki, kot golob na strehi.	КРАЩЕ ГОРОБЕЦЬ В РУЦІ, НІЖ ГОЛУБ НА ДАХУ.
Kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi.	КОГО ЗМІЯ КУСАЛА, ТОЙ І ЗВИТОЇ МОТУЗКИ БОЇТЬСЯ.
Rediti/gojiti/greti kačo na srcu.	РОСТИТИ ЗМІЮ БІЛЯ СЕРЦЯ.
Tudi slepa kura zrno najde.	ТАКОЖ СЛІПА КУРКА ЗЕРНО ЗНАЙДЕ.
Hoditi/iti s kurami spat.	ХОДИТИ З КУРАМИ СПАТИ.
Delati iz komarja vola./ Delati iz muhe slona.	РОБИТИ ІЗ КОМАРА ВОЛА.
Delati iz komarja vola./ Delati iz muhe slona.	РОБИТИ ІЗ МУХИ СЛОНА.
Podarjenemu konju se ne gleda v zobe.	ДАРЕНОМУ КОНЮ В ЗУБИ НЕ ЗАГЛЯДАЮТЬ.
Dati kozla za vrtnarja.	ЗРОБИТИ ІЗ КОЗЛА САДОВ- НИКА.
Ponoči je vsaka krava črna.	ВНОЦІ КОЖНА КОРОВА ЧОРНА.
Ena lastovka še ne prinese pomladi.	ОДНА ЛАСТІВКА ЩЕ ВЕСНИ НЕ ПРИНЕСЕ.
Kadar mačke ni doma, miši plešejo.	КОЛИ КІШКИ НЕМАЄ ДОМА, МИШІ ТАНЦЮЮТЬ.
Kupiti mačka v žaklju.	ДЕ ОСЕЛ ЛЕЖИ, ТАМ ШЕРСТЬ ЛИШАЄ.
Kjer osel leži, tam dlako pusti.	КУПИТИ КОТА В МІШКУ.
Osel gre le enkrat na led.	ОСЕЛ ІДЕ ЛИШЕ ОДИН РАЗ НА ЛІД.
Pes, ki laja, ne grize.	ПЕС, КОТРИЙ ЛАЄ, НЕ КУСАЄ.
Mi o volku, volk iz gozda./ Mi o volku, volk na vratih.	МИ О ВОВКУ, ВОВК ІЗ ЛІСУ. МИ О ВОВКУ, ВОВК НА ПОРОЗІ.
Tuliti z volkovi.	ВИТИ З ВОВКАМИ.
O tem čivkajo že vrabci na strehi.	О ТЕМ ЦВІРІНЬКАЮТЬ ВЖЕ ГОРОБЦІ НА ДАХУ.
Vrana vrani ne izključe oči.	ВОРОНА ВОРОНІ ОЧІ НЕ ВИКЛЮЄ.